

IZLOŽBA U DOMU VOJSKE SRBIJE POSVEĆENA DIJANI BUDISAVLJEVIĆ, KOJA JE BILA JEJEDINA NAĐA ZA 7.500 MALIŠANA

ПОТРЕСНЕ су слике деце у концентрационом логору Јасеновац, деце довођене од Срема до Козаре, из Лике, Баније, Кордуна, делова Босанске Крајине... Њихова изгладнела и преплашена лица уцртала су се у памћење свакоме ко је крочио на изложбу посвећену хероини Дијани Будисављевић, у Дому Војске Србије.

Ауторка изложбе Слађана Зарић испричала је причу о изузетној жени коју је патња заточених малишана покренула на једну од највећих акција спасавања у Другом светском рату. Аустријанка Дијана Будисављевић спасла је од сигурне смрти више од 7.500 девојчица и дечака из усташког концентрационог логора Јасеновац.

- Немац Оскар Шиндлер спасао је више од 1.000 по-

ХЕРОИНА СПАСАВАЛА ДЕЦУ ИЗ ПАКЛА

Најужњи тренутак у спасавању деце био је њихово одвајање од мајки

Приказане и пошресне приче о судбинама преживелих из логора

ских Јевреја, Ирена Сендлер је из варшавског гета извела око 2.500 јеврејске деце. Према попису прихватне

је родитеље. Документи су пронађени у београдским, бањалучким и загребачким архивима.

захваљујући акцији Дијане Будисављевић и њених сарадника. Међутим, није познато колико деце је враћено породици, ко је накнадно открио свој идентитет, колико њих је остало да живи не знајући да су козарачка, односно јасеновачка деца.

- На почетку су деца добијала картончиће који су им канапом везивани око врата, на којима је писало име, презиме, име родите-

МОНОДРАМА

ЈЕЛЕНА Пузић, глумица коју смо гледали у филмовима "Поред мене", "Блажност" и "Отворена", поставила је на сцену УК "Вук Караџић" монодраму о Дијани Будисављевић. Представа "Пу спас за све нас" у јуну ће бити изведена и на сцени Народног позоришта у Београду.

ЗАКВАЛНОСТ Дијана Будисављевић чинила све што је могла за спас зачтчене деце

станице Хрватског културног центра у Загребу, из логора у Јасеновцу Дијана Будисављевић избавила је 7.577 деце. Међутим, картошка коју је водила са својим сарадницима садржала је више од 12.000 имена - наводи ауторка изложбе.

Поред фотографија беспомоћне деце заточене у злогласним логорима, на изложби су представљене и транспортне листе и делови картошке које је у сваком спасеном детету Дијана водила са надам да ће та деца једног дана ипак наћи сво-

- Тема изложбе је захтевна и важна и веома тешка за обраду - каже Иван Мангов, аутор архитектуре изложбе. - С обзиром на то да највећи део поставке чини фотографска грађа, трудио сам се да поделом на различите целине изложбу учиним динамичнијом. Поставка је замисљена као низ сала кроз које посматрач постепено пролази зарањајући дубље у причу о страдању и спасавању деце из Јасеновца.

Изложба доноси и приче о појединачним судбинама деце које су остале у живото-

ла, село из којег дете потиче и логор из којег је преузето - објашњава Слађана Зарић. - Поред картона, Дијана и њени сарадници правили су и транспортне листе деце преузете из Јасеновца. Био је то почетак спасавања, али и очувања идентитета јасеновачке деце. Велики део идентификационих картона које су деца имала око врата уништен је током транспорта. Деца су те картоне кидала, а неретко и јела. Тако је настао проблем са идентитетом веома мале деце. Кад су дошла у Загреб, постојале су

МАЛИ ЈАНИЧАРИ

НА једном од панао пише:

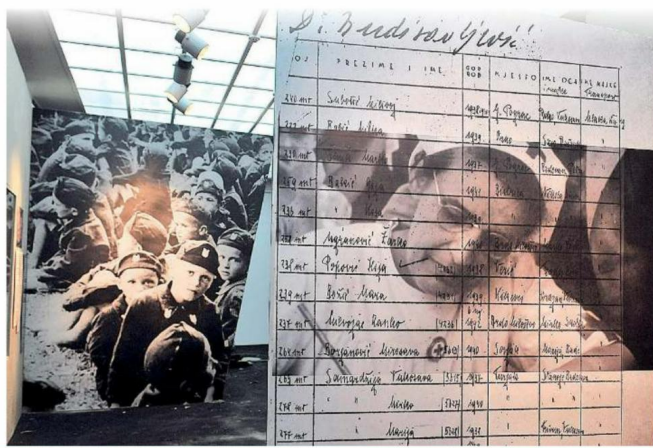
"У Горњој Ријеци усташе су сместиле најздравије дечаке из Јасеновца од којих су планирали да направе 'мале јаничаре'. Српски дечаки били су обучени у усташке униформе и често су носили дрвене пушке. У логору је завладала епидемија тифуса која је усртлила све мале погораше. Дијана је организовала транспорт и ове деце, али од 400 дечака који су били смештени у Горњој Ријеци, преживело их је врло мало."

транспортне листе и пописи имена, али без картона није било могуће установити идентитет детета.

Сматрајући да се сувише бавимо бројкама и заборављамо на појединачне судбине и бруталност приче, ауторка изложбе је хтела да

описи појединачне судбине, да покаже да је један транспортни број заправо човек који има име и презиме и своју судбину.

- Дијана је радила све што је било у нејој моћи да сачува тој деци живот, а онда и идентитет - истиче Зарићева.

ФИЛМ

ИЗЛОЖБА, коју је отворио министар одбране Александар Вулин, део је пројекта "Дијана деца" у коме је и документарни филм, који ће бити емитован следеће недеље на Првом програму РТС. Пројекат је реализован у продукцији Министарства одбране и Радиотелевизије Србије.

Најтужнији тренутак у спасавању деце из логора био је њихово одвајање од мајки. То је био једини начин да деца остану жива - дечаки и девојчице које мајке нису дале или су их тада сакриле убијени су у Јасеновцу.

Босњанка Судар Лончар одвојена је од мајке заједно са браћом Стеваном и Миланом. Део њеног сведочанства приказан је и на изложби:

"Чинило ми се да дуто стојимо испред капије, а време је ипак брзо пролазило. Дошао је и час нашег растанка, Милан први изађе кроз капију, затим је дошао ред на Стеву. Стево се тргнуто обеси мајци око врата, вршишти и не да се, плачемо, мајка молди да пође, лагано га гура од себе, али Стево ништа не чује... Био је то један од страшног и тешких дана у мом животу и не само мом, тај ужас су доживеле стотине мајки и деце. Многима је то био последњи растанак".

Ово је само једна од многих болних прича о којима говори ова изложба.

Д. МАТОВИЋ